

בליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוכיץ - שנה ששית

6

וירא (תש"ז)

כ"ב

הקדמת אברבנאל לפרקנו: "הפרשה הזאת היא כל קרן ישראל וזכותם לפני אביהם שבשמים ולכן היא שגורה בפנינו בחפילותנו כל היום ומפני זה ראוי להפליג בה העיון והחקירה יותר מבשאר הפרשיות". ורבו דברי המפרשים בענין "הנסיון" ואלה זכרי מקצתם:

רש"י א'	ד"ה אחר הדברים האלה;	י"ב כי עתה ידעתי החל מן	"מעשה יש לי"
ראב"ע (1)	א' ד"ה והאלוקים נסה עד	"ואנשי שקול הדעת"	...
ראב"ע (2)	" "	" החל מן "והגאון אמר"	עד "אפילו נעוריו".
רשב"ן	" "	" י"ב ד"ה כי עתה ידעתי	
רשב"ם	" "	" ויהי אחר הדברים האלה	
ספרדן	" "	" נסה את אברהם.	

רמב"ם מורה נבוכים ב' כ"ד: ...דע, כי כל נסיון שבא בחזרה אין כוונתו ועניונו, אלא כדי שידעו בני אדם מה שצריך להם לעשותו .. וכאלו ענין הנסיון, שיעשה מעשה, אין הכונה בנף המעשה ההוא, אבל הכונה שיהיה משל, שילמדו ממנו וילכו אחריו כאמרו (דברים י"ג ד') "לדעת הישכם אוהבים את ה' ואין פירושו, שידע ה', כי הוא כבר ידעו וכן (שם ל"א י"ג) "כי אוח היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעה, כי אני ה' מקדשכם" אשר פירושו: שידעו האומות ... ואמנם ענין אברהם אבינו בעקדה כלל שני ענינים גדולים, הם פנות החזרה. הענין האחד להודיע אוחנו גבול אהבת ה' ויראתו, עד היכן היא מגעת והוא: שיהיה איש עקר בחכלית הכסף לילד ובעל עשר גדול ואיש נכבד ונבחר שיסאר מזרעו אומה ונוולד לו בן אחר היאוש, אין יהיה חשקו בו ואהבתו אוחו! אבל ליראתו אח ה' יח' ולאהבתו לקיים מצותו בולד האהוב, הניח כל מה שקרה בו והסכים לשחוט אוחו אחרי מהלך ג' ימים. כי אלו היה רוצה לעשותו לשחוט בנזק המצוה אליו, היה פעולת בהלה בלתי הסתכלות ואמנם עשותו זה אחר ימים מעט בוא המצוה אליו, היה המעשה במחשבה ובהסתכלות אפתי ובחינת חק מצותו ואהבתו ויראתו... וכדי שיתפרסם לבני אדם, מה ראוי לעשות בשביל אהבה ה' יח' ויראתו, לא לחקות גמול ולא לפחד עגש... ואמר המלאך לו (י"ב) "כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה" רצונו לומר, שבזה המעשה אשר בו חקרא ירא אלוקים גמור ידעו כל בני אדם גבול יראת ה' מהו. - ודע, שכבר חזק זה הענין בחזרה ובארו ואמר, שתכלית החזרה כולה וכל מה שכללה אוחו ממצות עשה וממצות לא תעשה ומיעודים ומספורים אמנם הוא דבר אחד והוא: יראת ה' יח', והוא אומרו (דברים כ"ח ג"ח) "אם לא תשמרו לעשות את כל דברי החזרה הזאת הכתובים בספר הזה לירא השם הנכבד והנורא... - זה אחד משני הענינים המכונים בעקדה...

ספר העיקרים כאמר ה' פרק י"ג ... ואם השאל: אחרי שה' יודע אם יעמד בנסיונו אם לא... מה צורך אל היסורים הללו? והחשובה בזה, שאין ראוי שיהיה שכר הטרחה והעמל בפעל שורה למי שאינו סובל אוחו בפעל ועל כיוצא בזה נאמר (מלכים א' כ') "אל יתהלל חוגר כמפוחת" שאין ראוי שיתהלל מי שלא עשה הגבורה בפעל, אע"פ שהוא מוכן לעשותה והוא חגור כלי מלחמה, כמי שכבר פעל ועשה הגבורה בפעל והוא מפוחת (מסיר) מעליו כלי המלחמה; ועל כן פעמים הרבה מביא הקב"ה יסורים על הצדיק להרגילו, שיסכים המעשה הטוב עם המחשבה הטובה, שמחוך המעשה יחזק לבו באהבה ה', לפי שכל פעל יקנה בנפש הכונה חזקה יותר משהיא נקנית בזולת מעשה ויקרא ההרגל בעבודה "נסיון" כמו שכנה הרמב"ן ז"ל ... (שמות כ' יז) "כי לבעבור נסוח אתכם בא האלקים" (החל מן"אבל יחכן שיאמר לבעבור הרגילכם)...

אברבנאל: ... הנסיון הזה אין ענינו הבחינה, כדי שידע האל מה שלא היה יודע, אבל ו"האלוקים נסה" הוא מגזרת "נס" כי הפעל הנפלא הזה שעשה אברהם בדבר ה' עומד לגס עינים, כדגל רט ונשא, אליו גויים ידרושו ויביטו אחריו! רמב"ן: ופעמים שחיה כונתו לחזק ולאץ את לב המנוסה במדה מן המדות עד שחשוב ענין וחכונה בנפשו. כי החלק המעשי לא יושלם בידע המדות הטובות והבנתם בלבד, כי אם בהוסיף עליהם התמדת הפעולות וההרגל בהם, עד תחתק המדה בלב העושה להיות המיד מוכן וזרז לעשות המעשים הנמשכים ממנה בשמחה בלי עצלות. ועל הדרך הזה אמר "והאלוקים נסה את אברהם", כלומר שנתן לו יד להמציא לו מקום לאמץ את לבבו בדרכי היראה ועבודה האל יח' ע"י המעשה הגדול והנורא אשר צוהו לעשותו...

1. כנגד איוו הבנה מוטעית של הנסיון פונים כל המפרשים הנ"ל?
2. מהי תכלית הנסיון לפי דעתך? סדרם לקבוצות!
3. ע"י רש"י שמות כ' י"ז ד"ה לבעבור נסוח. למי ממפרשינו כאן קרוב רש"י בפרושו שם ולמה לא פרש רש"י גם כאן את הנסיון בדרך זו?
4. מדוע לא פרש הרמב"ן את הנסיון כאן כשש שפרשו בשמות כ' י"ז?

עצה טובה: קרא ש"ד. גויטיין העקדה "דב"ל" ערב דה"ש תש"ד. נח חכט; ברורי דברים "במישור" כ"ס חטרי תש"ד. - קירקאגארד: עקדת יצחק. "ימי תשובה" לקוט לימים נוראים בהוצ' בני עקיבא תש"א עמוד ע"ב.

יש שלוחה את התשובות לנחמה ליבוכיץ ירושלים קריית משה, 10/23, ת"ש 94386